

Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect perioada 2020-2023
“Tulburări cognitive majore (demență) la pacienții cu patologii neurodegenerativă și vasculară”

Cifra proiectului **20.80009.8007.39**

Proiectul de Stat „Tulburări cognitive majore (demențe) la pacienții cu patologii neurodegenerativă și vasculară” pentru anii 2020-2023 a avut stabilite o serie de obiective: de a evalua impactul mecanismelor neurodegenerative și vasculare, a comorbidităților psihiatrice și cerebrovasculare, a medicației de bază și concomitente în dezvoltarea tulburărilor cognitive majore la pacienții cu patologii neurodegenerativă și vasculară, evalua calitatea vieții și dizabilitatea pacienților, a analiza cunoștințele, atitudinile și practicile personalului medical și societății referitor la pacienții cu tulburări cognitive majore asociate patologiilor neurodegenerative sau cerebrovasculare, precum și evaluarea barierelor și necesităților pacienților cu tulburări cognitive majore și a îngrijitorilor lor pentru optimizarea managementului acestor pacienți la nivel instituțional și național, pentru elaborarea de politici privind factorii de risc pentru dezvoltarea tulburărilor cognitive majore la pacienții cu patologii neurodegenerativă sau cerebrovasculară, privind profilaxia, diagnosticul și managementul acestor pacienți. În scopul realizării acestor obiective au fost efectuate o serie de studii individuale care au identificat factorii de risc psihoafectivi, cardiovasculari și neurodegenerativi în dezvoltarea și progresarea tulburărilor cognitive. Rezultatele acestor studii au constatat că factorii psihoafectivi sunt frecvenți la pacienții cu boală Parkinson se asociază cu tulburări cognitive mai frecvente și mai severe, iar factorii de risc vascular și patologia cerebrovasculară cronică asociată contribuie la declinul cognitiv și severitatea afectării motorii a pacienților cu boală Parkinson. Controlul riguros al comorbidităților psihoafective și a factorilor de risc vascular este esențial pentru un management adecvat al bolii Parkinson și demenței bolii Parkinson, precum și a tulburărilor cognitive relaționate cu boala cerebro-vasculară. Interacțiunea comorbidităților cardio-vasculare și metabolice, prezența leziunilor neurovasculare cerebrale, influențează declinul cognitiv și rezultatele funcționale post AVC ale pacienților. Au fost elaborate registre pentru urmărirea prospectivă a dezvoltării tulburărilor cognitive majore: Registrului Instituțional Boala Parkinson Și Alte Tulburări De Mișcare, Registrului Instituțional Tulburări Cognitive, Registrului Boli Cerebro-Vasculare. În cadrul INN a fost înființată "Școala Medicului de Familie pentru managementul adecvat al tulburărilor cognitive", deschisă "Școala pacientului cu patologii neurodegenerativă și cerebrovasculară" pentru educarea pacienților și a familiilor lor referitor la factorii de risc, depistarea precoce, suport informațional și consiliere. În colaborare cu OMS a fost implementată platforma iSupport – Platforma Digitala-BP și alte tulburări de mișcare și pagina de suport informațional pentru rude și pacienți cu tulburări de mișcare și cognitive pe site-ul INN cu: I. Pliante informative pentru rude și pacienți, II. Ghiduri de îngrijire - informație în română, engleză și rusă, referitor la particularități de îngrijire a pacientului cu tulburări cognitive. Substudiul Cunoștințe, atitudini și practici ale specialiștilor din domeniul sănătății mintale referitor la managementul tulburărilor cognitive majore în Republica Moldova, a constatat că medicii participanți întâmpină dificultăți în abordarea și managementul pacienților cu tulburări cognitive,

în special din cauza lipsei serviciilor sociale și a echipelor interdisciplinare. Jumătate din respondenți cunosc ghiduri de management al pacienților cu tulburări. Cunoștințele referitor la managementul multidisciplinar și non – medicamentos este satisfăcător dar practicile suferă din lipsa de servicii specializate. Pentru îmbunătățirea cunoștințelor, atitudinii și practicilor medicilor implicați în managementul pacienților cu tulburări cognitive este imperativă elaborarea și implementarea unui program național pentru tulburări cognitive.

The State Project "Major cognitive disorders (dementia) in patients with neurodegenerative and vascular pathology" for the years 2020-2023 had established a series of objectives: to evaluate the impact of neurodegenerative and vascular mechanisms, psychiatric and cerebrovascular comorbidities, basic and concomitant medication major cognitive disorders development in patients with neurodegenerative and vascular pathology, to evaluate the quality of their life and disability, to analyze the knowledge, attitudes and practices of medical personnel and society regarding patients with major cognitive disorders, as well as the assessment of barriers and the needs of patients with major cognitive disorders and their caregivers for the optimization of the management at institutional and national level - all for development of policies regarding the risk factors for the development of major cognitive disorders, regarding the prophylaxis, diagnosis and management of these patients. In order to achieve these objectives, a series of individual studies were conducted that identified psychoaffective, cardiovascular and neurodegenerative risk factors in the development and progression of cognitive disorders. The results of these studies found that psychoaffective factors are frequent in patients with neurodegenerative disorders and are associated with more frequent and severe cognitive impairment; vascular risk factors and associated chronic cerebrovascular pathology contribute to cognitive decline and the severity of motor impairment in patients with Parkinson's disease. Rigorous control of psychoaffective comorbidities and vascular risk factors is essential for adequate management of Parkinson's disease and Parkinson's disease dementia, as well as cognitive impairment related to cerebrovascular disease. The interaction of cardiovascular and metabolic comorbidities, the presence of cerebral neurovascular lesions, influence the cognitive decline and the functional results after stroke. Registries have been developed for the prospective follow-up of the development of major cognitive disorders: the Institutional Register of Parkinson's Disease and Other Movement Disorders, the Institutional Register of Cognitive Disorders, the Cerebro-Vascular Diseases Register. Within the INN, the "Family Doctor's School for the appropriate management of cognitive disorders" was initiated, the "School for patients with neurodegenerative and cerebrovascular pathology" was opened to educate patients and their families regarding risk factors, early detection, informational support and counseling. In collaboration with the WHO, the iSupport platform was implemented - Digital Platform-BP_and_other_movement_disorders and the informational support page for relatives and patients with movement and cognitive disorders on the INN website with: I. Informative leaflets for relatives and patients, II. Care guides -

information in Romanian, English and Russian, regarding particularities of care for patients with cognitive disorders. The substudy Knowledge, Attitudes and Practices of mental health specialists regarding the management of major cognitive disorders in the Republic of Moldova found that the doctors encounter difficulties in approaching and managing patients with cognitive disorders, especially due to the lack of social services and interdisciplinary teams. Only half of the respondents know management guidelines for patients with cognitive disorders. Knowledge about multidisciplinary and non-pharmaceutical management is satisfactory, but practices suffer from the lack of specialized services. To improve the knowledge, attitude and practices of doctors involved in the management of patients with cognitive disorders, it is imperative to develop and implement a national program for cognitive disorders.